

وَمَا أَبْرَئُ نَفْسِي هُنَّ النَّفَسَ لَامَارَةٌ بِالسُّوءِ

और मैं अपने नक्स की बरात नहीं करता। यकीनन नक्स तो बहोत ज्यादा भुराई का हुक्म हेने वाला है

إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي هُنَّ رَبِّي غَفُورُ رَّحِيمٌ ۝ وَقَالَ

मगर वो जिस पर मेरा रहम करे। यकीनन मेरा रह आशने वाला, निखायत रहम वाला है। और बादशाह ने कहा कि

الْمَلِكُ اسْتُوْنِي بِهِ أَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي هُنَّ فَلَمَّا كَلَمَهُ

तुम उसे मेरे पास ले आओ, मैं उसे अपनी जात के लिये आलिस रखना चाहता हूँ। किंव जब बादशाह ने यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम)

قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدِينَا مَكِينٌ أَمِينٌ ۝ قَالَ

से बात की तो बादशाह ने कहा कि यकीन आप आज से हमारे नजदीक अमानतदार ईज़ाजत के मरतभे पर हो। यूसुफ़

أَجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ هُنَّ حَفِيظُ عَلِيهِمُ ۝

(अदैहिस्सलाम) ने फरमाया कि आप मुझे जमीन के खजानों पर मुकर्र कर दीजिये। यकीनन मैं हिज़ाज़त करने वाला, जानने वाला हूँ।

وَ كَذِلِكَ مَكَنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ هُنَّ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا

और इस तरह हम ने यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम) को उस मुल्क में हुक्मत दी। वो छिकाना बनाते थे उस मुल्क में

حَيْثُ يَشَاءُ هُنْصِبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ

जहां चाहते। हमारी रहमत हम पहोचाते हैं जिसे चाहते हैं और हम नेकी करने वालों का अजर

أَجْرُ الْمُحْسِنِينَ ۝ وَلَأَجْرُ الْأُخْرَةِ خَيْرٌ لِلّذِينَ

जायेअ नहीं करते। और अलबता आधिरत का अजर बेहतर है उन के लिये जो ईमान वाले

أَمْنُوا وَ كَانُوا يَتَّقُونَ ۝ وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ

हैं और जो मतकी हैं। और यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम) के भाई आए, किंव वो यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम) के पास पहोचे

فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفُوهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ۝

तो यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम) ने उन को पेहचान लिया और वो यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम) को पेहचानते नहीं थे। और जब

وَلَمَّا جَهَّزْهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ أَئْتُوْنِي بِأَخْ لَكُمْ

यूसुफ़ (अदैहिस्सलाम) ने उन को उन का सामान तैयार कर के दिया तो फरमाया कि तुम मेरे पास अपने उस भाई को भी ले

مَنْ أَبِيكُمْ هُنَّ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أُوْفِي الْكَيْلَ وَأَنَا

आओ जो तुम्हारे बाप की तरफ से हैं। क्या तुम देखते नहीं कि मैं अनाज़ पूरा पूरा देता हूँ और मैं

خَيْرُ الْمُنْزَلِينَ ۝ فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ

बोहतरीन में आनी करने वाला हूँ। किंव अगर तुम उस को मेरे पास नहीं लाओगे तो तुम्हें गल्ला नहीं मिलेगा।

عِنْدِیٰ وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿١﴾ قَالُوا سَنْرَاوُدْ عَنْهُ أَبَاهُ

mere pas aur tum mere kariab bhi mat ana. Unhों ne khaa ke hm usse us kے abyaas se ittar kے saath

وَإِنَّا لَفِعْلُونَ ﴿۲﴾ وَقَالَ لِفْتَيْنِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ

talab karoge aur yekin n ham aise karego. aur yousuf (aleihissalat) ne apne baadim se faramaya ke tum

فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا

un ki poota un ke saaman me 26 do taake wo us ko pehchanan le jay vo palat k2 jaane

إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿۳﴾ فَلَمَّا رَجَعُوا

apne dharr walo ke pas taake vapas aaye. fikr jab vo apne abyaas ke pas vapas phando chet to

إِلَى أَبِيهِمْ قَالُوا يَا بَانَا مُنْعَ مِنَ الْكَيْلِ فَأَرْسِلْ

Unhों ne khaa ke ab hamara abyaas! ham se galila rok diya gaya, uski kisay hamara saath hamara baad

مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَفِظُونَ ﴿۴﴾ قَالَ

(binayam) ko beshayekh ke ham galila laae aye aur ham yekin uski hifzat karoge. yakhub (aleihissalat) ne

هَلْ أَمْنَكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنَتُكُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلٍ۪

faramaya ke kya me tuhme us ke bare me amein samjhun jaisa ke mein ne us ke baad k2 bare me us se pehle tuhme amein

فَاللَّهُ خَيْرٌ حَفَظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿۵﴾

samja tha? fikr akhlaaq beshayat k2 rne wala h, aur vo arham muraahibin h.

وَلَهَا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ

aur jab unhों ne apna saaman phoila to apni poota ko paa ya ke jo un ki taraf vapas loita thi gaay thi.

قَالُوا يَا بَانَا مَا تَبْغِيْ هَذِهِ بِضَاعَتِنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا

unhों ne khaa hamara abyaas! hm kya chahiye? ye hamari poota hm vapas loita thi gaay h. aur hm apne

وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزَدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ۪

dharr walo ka galila lae aye aur ham apne baad ki hifzat karoge aur hm aek un k2 galila jyada mukhega.

ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿۶﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ

ye galile (ka hussla) aasan h. yakhub (aleihissalat) ne faramaya ke mein us ko tuhme saath harigija nahi bejunga.

كَتَّى تُؤْتُونِ مَوْتِيقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتِنَّ بِهِ إِلَّا آنُ

jab tak ke tuh muzhe akhlaaq ki taraf se pujeeta ahud n do ke tuh azur usse mere pas laao, magar ye ke

يَحَاطُ بِكُمْ فَلَمَّا أَتَوْهُ مَوْتَهُمْ قَالَ اللَّهُ

تُمْهِدُهُ لِتُنْذِلَ إِلَيْهِ مِنْ أَنْفُسِ الْأَنْجَوْنَ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) كُمْ أَنْ يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ تُمْهِدُهُ لِتُنْذِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ۝ وَ قَالَ يَبْنَى لَا تَدْخُلُوا

فِرَمَّا يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه فِرَمَّا يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه مَنْ مِنْ

مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ ۝

دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

وَمَا أُغْنِيَ عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنَّ الْحُكْمَ

أَوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه أَوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوْكِيدُهُ ۝ وَعَلَيْهِ فَلِيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ۝

يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمْرَهُمْ أَبْوُهُمْ مَا كَانَ

أَوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً ۝

أَوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا ۝ وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلِمَنَا ۝

أَوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَلَمَّا دَخَلُوا

يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

عَلَى يُوسُفَ أَوْى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي آنَى

يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

أَخْوَكَ فَلَا تَبْتَيِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

فَلَمَّا جَهَزْهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ

يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذْنَ مُؤَذِّنَ أَيَّتْهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ

يَأْتِيَ أَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه دَرَوْا إِلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ (آلِيَّةِ السَّلَامَ) نَه

لَسِرِقُونَ ۝ قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَا ذَا تَفْقِدُونَ ۝

تو چوڑ ہو۔ یہ کہتے ہوئے وہاں کے سامنے آئے کہ توہم کیا چیز گھم پاتے ہو؟

قَالُوا نَفِقْدُ صَوَاعِ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ

ونہوں نے کہا کہ ہم بادشاہ کی پیاری گھم پاتے ہوئے اور وہ شاپس کے لیے جو وہ اپنے اکٹھانے کا گھر ہے

بَعْلِيرٍ وَّاَنَا بِهِ زَعِيمٌ ۝ قَالُوا تَالِلُهُ لَقَدْ عَلِمْتُمْ

میلے گا اور میں وہ شاپس کا ڈیمپریٹر ہوں۔ وہوں نے کہا کہ اخلاقی کی کسی نہیں! یعنی نہ توہم میں مالوہم ہے کہ

مَا جَهْنَمْ لِنُفِسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَرِقِينَ ۝ قَالُوا

ہم اس ملک میں اس لیے نہیں آئے کہ ہم اس سادھی اور ہم چوڑ نہیں ہیں۔ وہوں نے کہا

فَمَا جَرَأْوَهُ إِنْ كُنْتُمْ كَذِبِينَ ۝ قَالُوا جَرَأْوَهُ

کہ دیکھ دیکھ کر وہاں کی سماں ہے اگر توہم جوہر ہو؟ توہوں نے کہا وہ شاپس کی سماں

مَنْ وُجِدَ فِي رَحِيلِهِ فَهُوَ جَرَأْوَهُ ۝ كَذِلِكَ

وہی شاپس ہے جس کے پہلے میں وہ پیاری پا چکا جائے، دیکھ وہی وہ شاپس کی سماں ہے۔ اسی ترکیب

نَجْزِي الظَّالِمِينَ ۝ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءَ

ہم اعلیماؤں کو سماں دیتے ہیں۔ دیکھ یوسف (ابن اہل سسلاام) نے وہ کہنے سے پہلے اپنے بھائی کے

أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ رِوَاعَهِ أَخِيهِ ۝ كَذِلِكَ

پہلے سے پہلے، دیکھ وہ شاپس کو نہیں دیکھ سکتا تھا اور بادشاہ کے پہلے سے۔ اسی ترکیب

كِدْنَا لِيُوسُفَ ۝ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِيْنِ

ہم نے تدبییر کی یوسف (ابن اہل سسلاام) کے لیے۔ وہ اپنے بھائی کو نہیں سکتا تھا بادشاہ کے

الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ۝ نَرْفَعُ دَرَجَتِ مَنْ نَشَاءُ

مجاہدین میں مگر اسے کہ اخلاقی بولنے کرتے ہیں جس کے چاہتے ہیں۔

وَ فَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيِّمٌ ۝ قَالُوا إِنْ يَسِرِقُ

اور ہر ایک وہی سے بچھ کر ایک وہی وہی ہے۔ وہوں نے کہا کہ اگر وہ شاپس نے چوڑی کی

فَقَدْ سَرَقَ أَخْ لَهُ مِنْ قَبْلٍ ۝ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ

تو یعنی نہیں اس سے پہلے وہ شاپس کے بھائی نے بھی چوڑی کی تھی۔ دیکھ یوسف (ابن اہل سسلاام) نے

فِي نَفْسِهِ وَ لَمْ يُبْدِهَا رَهْمٌ ۝ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ

وہ شاپس کو اپنے لئے ہے اور وہ شاپس کے سامنے اہل نہیں کیا۔ (دیکھ میں) کہا توہم بھری

مَكَانًاٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصْفُونَ ﴿٤٤﴾ قَالُوا يَا إِيَّاهَا

જગા મેં હો. ઓર અલ્લાહ ખૂબ જાનતા હૈ ઉસ કો જો તુમ બધાન કર રહે હો. ઉન્હોને કહા કે એ

الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا

અજીજે મિસ્ર! યકીનન ઉસ કે બહોત ખૂબ અખ્ભા હોય, ઈસ લિયે આપ હમ મેં સે કિસી એક કો ઉસ કી

مَكَانَةٌ إِنَّا نَرِكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ مَعَاذٌ

જગા પર રખ લીજિયે. યકીનન હમ આપ કો એહસાન કરને વાલો મેં સે દેખ રહે હોય. યૂસૂફ (અલૈહિસ્સલામ)

اللَّهُ أَنْ تَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَكُمْ

ને ફરમાયા કે અલ્લાહ કી પનાહ હૈ ઈસ સે કે હમ લે મગાર ઉસી શાખા કો જિસ કે પાસ હમ ને અપને સામાન કો પાયા.

إِنَّا إِذَا لَظَلَمُوْنَ ﴿٤٦﴾ فَلَمَّا اسْتَيْسُوا مِنْهُ خَلَصُوا

યકીનન તથ તો હમ જાલિમ હોયાં. ફિર જબ વો ઉન સે માયૂસ હો ગાયે તો અલગ હો કર ઉન્હોને તાજાઈ મેં

نَجِيَّا طَقَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ

સરગોશી કી. ઉન મેં સે બડે ને કહા કયા તુમ્હેં માલૂમ નહીં કે તુમ્હારે અખ્ભા ને

قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْتِيقًا مِنْ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلِ

તુમ સે અલ્લાહ કા પુષ્ટા અહદ લિયા હૈ ઓર તુમ્હેં માલૂમ નહીં ઈસ સે પેહલે વો કોતાણી

كَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ

(ગ્રાદતી) જો તુમ ને યૂસૂફ (અલૈહિસ્સલામ) કે બારે મેં કી? મૈં અબ હરગિઝ ઈસ જમીન સે નહીં ટલ્ંગા॥

حَتَّىٰ يَأْذَنَ لَيْ إِنِّي أَوْ يَحِكْمُ اللَّهُ لِيٰ وَهُوَ خَيْرٌ

જબ તક કે મેરે અખ્ભા મુજે ઈજાંત ન હોય યા અલ્લાહ મેરા ફેસલા કર હે. ઓર વો બેહતરીન

الْحَكَمِينَ ﴿٤٧﴾ إِرْجِعُوهَا إِلَىٰ أَيْكُمْ فَقُولُوا يَا بَانَا

ફેસલા કરને વાલા હૈ. તુમ અપને અખ્ભા કે પાસ વાપસ જાઓ, ફિર કહો એ હમારે અખ્ભા!

إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهَدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا

યકીનન આપ કે બેટે ન ચોરી કી. ઓર હમ ને ગવાણી નહીં દી થી મગાર ઉસી કે મુત્તાબિક જો હમેં માલૂમ થા

وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَفَظِيْنَ ﴿٤٨﴾ وَسَعَى الْقَرَيْةَ الَّتِي

ઓર હમ જૈબ કો જાનને વાલે નહીં થે. ઓર આપ ઉસ બસ્તી વાલો સે પૂછ લીજિયે

كُنَّا فِيهَا وَالْعِيْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا

જિસ મેં હમ થે ઓર ઉન કાંલે વાલો સે ભી જિસ મેં શામિલ હો કર હમ આયે હોય. ઓર યકીનન હમ

لَصِدِّقُونَ ۝ قَالَ بَلْ سَوَّلْتُ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا

سچے ہے۔ یا اکو (ایکیس سلام) نے افرمایا کے بدلے تुمھارے لیے تुمھارے نہ سو نے اسکے معاہم لے کر معاہدہ کیا ہے۔

فَصَبَرْ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا

اب تو سچھ ہی بہت رہے ہے۔ یہی کے اعلیٰ میرے پاس عن کو ڈکھا لے آئے۔

إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝ وَ تَوَلَّ عَنْهُمْ وَ قَالَ

یا کیا نہ ہے اعلیٰ یا اکو (ایکیس سلام) نے عن کی ترک سے مانگ فراہم اور کھا

يَا سَفِي عَلَى يُوسُفَ وَابْيَضَتْ عَيْنُهُ مِنَ الْحُرْنِ

ہای افسوس یوں پر! اس ہال میں کے عن کی اینے گام کی وجہ سے سکھا ہو چکی ہیں،

فَهُوَ كَظِيمٌ ۝ قَالُوا تَالِلَهُ تَفْتَأْ تَذَكُّرْ يُوسُفَ

شیر ہے بمعراجیل گام کو جائز کر رہے ہے۔ عنہوں نے کھا اعلیٰ میرے سامنے! آپ تو یوں کو یاد

حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَلَكِينَ ۝

کرتے رہو یا یا تک کے کریبیل موت ہو جاؤ یا ہلاک ہونے والوں میں سے ہو جاؤ یا۔ یا اکو (ایکیس سلام)

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَ أَعْلَمُ

نے افرمایا کے میں تو شریاد کرتا ہے۔ اپنی بکاری اور اپنے گام کی سیکھ اعلیٰ میرے سے اور

مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝ يَبْيَنِي اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا

میں جانتا ہے۔ اعلیٰ میرے ترک سے وہ بات جو تم جانتے نہیں ہو۔ اے میرے بیٹو! تم جاؤ، شیر تum

مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْيَسُوا مِنْ رَوْجِ اللَّهِ إِنَّهُ

تھکیک کرو یوں اور عس کے بائی کے موت اعلیٰ میرے سامنے! اعلیٰ میرے سے۔

لَا يَأْيَسُ مِنْ رَوْجِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكُفَّارُونَ ۝

یا کیا نہ اعلیٰ میرے کی رہنمائی سے مامور نہیں ہوتے مگر کافی لے گا۔ شیر جب

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا يَاهُمَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا

وہ یوں (ایکیس سلام) کے پاس پہنچے تو کھا کے اے اجیلے بیسرا! ہم اور ہمارے گلے والوں کو کھتمانی

الضُّرُّ وَ جُنَاحُنَا بِيَضَاعَةٍ مُرْجِبَةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ

پہنچی ہے اور ہم ناکیس پونچ لے کر آئے ہے، اس لیے آپ ہمارے لیے گلے پورا پورا

وَ تَصَدَّقُ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ۝

دیجی ہے اور ہم میں بھی دیجی ہے۔ یا کیا نہ اعلیٰ میرے سامنے کو بدلنا ہے۔

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ

یوں (اکلے ہی سلالاام) نے فرمایا کہا تھا تum مالوں کے وو ہر کتاب جو تو um نے یوں اور ان کے بارے کے ساتھ کی

جِهَلُونَ ۝ قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ ۝ قَالَ أَنَا

جب کہ تو um جاہلیت کے؟ انہوں نے کہا کہ کہا آپ ہی یوں ہو؟ یوں (اکلے ہی سلالاام) نے فرمایا کہ میں ہی

يُوسُفُ وَهَذَا أَخِيٌّ ۝ قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا ۝ إِنَّهُ مَنْ

یوں ہوں اور یہ میرا بارے کے ساتھ کی تھی۔ یکینان اکلے ہی سلالاام نے ہم پر اپنے سان فرمایا۔ یکینان جو بھی

يَتَّقَ وَيَصِيرُ ۝ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيغُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ۝

تکوا ڈھنیا ر کرتا ہے اور سبھ کرتا ہے تو یکینان اکلے ہی سلالاام نہ کی کرنے والوں کا اجر ایسا نہیں کرتے۔

قَالُوا تَالَّهُ لَقَدْ أَثْرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَطِيْبِينَ ۝

انہوں نے کہا کہ اکلے ہی سلالاام کی کسماں! اکلے ہی سلالاام نے آپ کو ہم پر تراکھ دی اور یکینان ہم کو سوچوارا رہے۔

قَالَ لَا تَتَرْبِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَعْفُرُ اللَّهُ لَكُمْ ۝

یوں (اکلے ہی سلالاام) نے فرمایا کہ آج تو um پر کوئی گیریش نہیں ہے۔ اکلے ہی سلالاام تum مالوں کے کرے۔

وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحْمَنِينَ ۝ إِذْهَبُوا بِقَمِيصِنِيْ هَذِهِ ۝

اور وو ہم کرنے والوں میں سبھ سے بے ہتھیں ہم کرنے والیا ہے۔ تو um میرے کوئی کو لے کر جاؤ،

فَأَنْقُوْهُ عَلَى وَجْهِ أِنِّي يَأْتِ بَصِيرًا ۝ وَأَتُوْنِي بِأَهْلِكُمْ ۝

فیکر وس کو میرے اپنیا کے چھڑے پر ڈال دو، تو وو بینا ہو جائے گو۔ اور تو um اپنے تمام

أَجْمَعِينَ ۝ وَلَهَا فَصَلَتِ الْعِيرُ ۝ قَالَ أَبُوهُمْ ۝

دھر والوں کو میرے پاس لے آؤ۔ اور جب یہ کافلہ میسر سے چلا تو ان کے اپنیا نے کہا کے

إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونَ ۝

میں یوں کی بخشبو پا رہا ہوں، اگر تو um میں بخشہاپے کی اکلے کی کمی کا شعبہ ن کرو۔

قَالُوا تَالَّهُ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِ الْقَدِيمِ ۝ فَلَمَّا ۝

انہوں نے کہا کہ اکلے ہی سلالاام کی کسماں! آپ تو بحث سوچ اپنی پورانی گلطی کھی میں ہو۔ فیکر جب

أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ الْقَمْهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا ۝

بشاہر دھنے والیا آیا تو کوئی کو آپ کے چھڑے پر ڈال دیا، تو آپ بینا ہو گئے۔

قَالَ أَمْ أَقْلُ لَكُمْ ۝ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَهُ ۝

یا کوئی (اکلے ہی سلالاام) نے فرمایا کہا میں تو um سے کہا نہیں کہا میں اکلے کی ترک سے جانتا ہوں تو um

تَعْلَمُونَ ۝ قَالُوا يَا بَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا

જાનતે નહીં હો. ઉન્હોને કહા કે એ હમારે અધ્યા! આપ હમારે લિયે હમારે ગુનાઓ કી મગફિરત તલબ કીજિયે, યકીનન હમ

خَطِئِينَ ۝ قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَبِّي ۝ إِنَّهُ هُوَ

કુસ્તૂરવાર હૈ. યાખૂબ (અદૈહિસ્સલામ) ને ફરમાયા કે અનકરીબ મૈં તુમ્હારે લિયે અપને રબ સે ઈસ્તિગાશાર કરુંગા. યકીનન વો

الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ أُوْيَ

બધાને વાલા, નિહાયત રહેમ વાલા હૈ. ફિર જબ વો યૂસૂફ (અદૈહિસ્સલામ) કે પાસ પહોંચે, તો યૂસૂફ (અદૈહિસ્સલામ)

إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

ને અપને પાસ અપને વાલિદેન કો જગ્યા દી ઓર કહા કે તુમ મિસર મેં અમન સે દાખિલ હો જાઓ અગાર અલાહ

أَمْنِينَ ۝ وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَىٰ الْعَرْشِ وَخَرَوْلَةٌ

ને ચાહી. ઔર યૂસૂફ (અદૈહિસ્સલામ) ને અપને વાલિદેન કો તજ્જાપર બુલન્ટ જગ્યા બિડાયા ઔર સબલોગ યૂસૂફ (અદૈહિસ્સલામ) કુ

سُجَّدَاجٌ وَقَالَ يَا بَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُءْيَائِي

સામને સજદે મેં ગિર ગએ. ઔર યૂસૂફ (અદૈહિસ્સલામ) ને કહા કે એ મેરે અધ્યા! યે મેરે ઈસ સે પેહલે વાલે

مِنْ قَبْلٍ زَقْدُ جَعَلَهَا رَبِّيْ حَقَّاً وَقَدْ أَحْسَنَ بِيْ

ખ્વાબ કી તાબીર હૈ. યકીનન મેરે રબ ને ઉસે સચ કર દિખલાયા. ઔર ઉસ ને મેરે સાથ એહસાન

إِذْ أَخْرَجْنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ

કિયા. જબ કે મુજે જેલખાને સે નિકાલા ઔર દેહાત સે લે આયા

مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَنُ بَيْنِيْ وَ بَيْنَ إِحْوَتِيْ

ઈસ કે બાદ કે શૈતાન ને મેરે ઔર મેરે ભાઈયો કે દરમિયાન જઘડા ડાલા થા.

إِنَّ رَبِّيْ لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ ۝ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيُّمُ الْحَكِيمُ ۝

યકીનન મેરા રબ બારીક તથભીર કરને વાલા હૈ જિસ કામ કે લિયે ચાહતા હૈ. યકીનન વો ઈલ્મ વાલા,

رَبِّ قَدْ أَتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَمَتَنِي

હિકમત વાલા હૈ. એ મેરે રબ! યકીનન તૂ ને મુજે સલતનત અતા કી ઔર તૂ ને મુજે

مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيْثِ ۝ فَاطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ۝

ખ્વાબો કી તાબીર કા ઈલ્મ દિયા. એ આસ્માનો ઔર જમીન કે પૈદા કરને વાલે!

أَنَّ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْأُخْرَى ۝ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا

તૂ હી મેરા હુન્યા ઔર આખિરત મૈં કારસાજ હૈ. તૂ મુજે મુસલમાન હોને કી હાલત મેં વફાત હે

وَ الْحَقْنِي بِالصِّلَاحِينَ ۝ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ

ओर मुझे सुलहा के साथ मिला है. ये जैब की खबरों में से है जिस को हम आप की तरफ़ वही कर

نُوْجِيْهِ إِلَيْكَ ۚ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْعَوْا أَمْرَهُمْ

रहे हैं. और आप उन के पास मौजूद नहीं थे जब उन्होंने अपने मुआमले पर इतिहास किया

وَهُمْ يَمْكُرُونَ ۝ وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَضَ

इस हाल में के वो मक्क कर रहे थे. और लोगों में से अक्सर ईमान लाने वाले नहीं हैं अगरये आप

بِهُؤُمْنِينَ ۝ وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ

कितने ही हरीस हों. हालांके आप उन से उस पर किसी अजर का सवाल नहीं करते.

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرُ لِلْعَالَمِينَ ۝ وَكَانُوا مِنْ أَيَّةٍ

ये तो सिफ्त तभाम जहान वालों के लिये नसीहत है. और बहोत सी निशानियां हैं

فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمْرُرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا

जमीन और आस्मानों में जिन पर वो गुज़रते हैं ईस हाल में के वो उस से

مُعْرِضُونَ ۝ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ

मुंह मोड़ते हैं. और उन में से अक्सर अल्लाह पर ईमान नहीं रखते मगर ईस तरह के वो

مُشْرِكُونَ ۝ أَفَآمْنُوا أَنْ تَأْتِيهِمْ غَاشِيَةً

शिक्ष भी करते जाते हैं. क्या फ़िर वो ईस से मामून हैं के उन के पास अल्लाह के अजाब में से

مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيهِمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ

ढांपने वाला अजाब आ जाए या उन के पास क्यामत अचानक आ जाए ईस हाल में के उन्हें

لَا يَشْعُرُونَ ۝ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ

पता न हो? आप फ़रमा दीजिये ये मेरा रास्ता है, मैं अल्लाह की तरफ़ बसीरत के साथ

عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ۖ وَ سُبْحَانَ اللَّهِ

दावत हेता हूं, मैं भी और वो भी जिन्होंने मेरा ईतिहा किया. और अल्लाह पाक है

وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ

और मैं मुशरिकीन में से नहीं हूं. और हम ने आप से पेहले रसूल नहीं भेजे

إِلَّا رِجَالًا نُوْجِيْهِ إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرْبَىٰ ۖ أَفَلَمْ يَسِيرُوا

मगर मर्दों को बस्तियों वालों में से जिन की तरफ़ हम वही भेजते थे. क्या फ़िर वो जमीन

فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
में थले फिरे नहीं के देखते के उन का अन्त में कैसा हुआ जो

مِنْ قَبْلِهِمْ طَوَّلَ دَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا
उन से पेहले थे, और अलबत्ता आभिरत का घर बेहतर है उन के लिये जो मुकाम है.

أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝ حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْئَسَ الرَّسُولُ
क्या फिर तुम्हें अकल नहीं? यहां तक के जब पैगम्बर मायूस हो गए

وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءُهُمْ نَصْرًا لَا فَنْجَىٰ
और उन्होंने गुमान किया कि उन्हें जुठलाया गया तो उन के पास हमारी नुस्रत आ गई, फिर उन्हें

مَنْ نَشَاءُ طَ وَلَا يُرَدُّ بَاسْنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ۝
नज़ात ही गई जिन्हें हम ने चाहा. और हमारा अजाब लौटाया नहीं जाता मुशरिम कोम से.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّوُلِي الْأَلْبَابِ ط
यकीनन उन के किस्सों में अकल वालों के लिये इच्छत है.

مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلِكُنْ تَصْدِيقَ الدَّى
ये कोई ऐसी बात नहीं है जिस को घड़ लिया जाए, लेकिन उन किताबों की तस्टीक है जो

بَيْنَ يَدَيْهِ وَ تَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
इस से पेहले थी और हर चीज़ की तक्षील है और धिदायत

وَ رَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝
और रहमत है ऐसी कोम के लिये जो ईमान लाए.

رکوعاتہها

(۱۳) سُورَةُ الرَّعْدِ مَدْنِيَّةٌ

۲۳ آیاتہا

और ۶ رुकूअे हैं सूरओं रथाद मदीना में नाजिल हुई इस में ۴۷ आयतें हैं

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

परम्परा हूँ अल्लाह का नाम ले कर जो बड़ा मेहरबान, निषायत रहम वाला है

الْمَرْأَةُ تُلْكَ أَيْتُ الْكِتَبَ طَ وَالَّذِي أُنْزَلَ إِلَيْكَ
अलिङ्क लाम भीम रा. ये इस किताब की आयतें हैं. और जो कुर्�आन आप की तरफ आप के रब की

مِنْ زَيْكَ الْحَقُّ طَ وَلِكَنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ۝
तरफ से उतारा गया वो हक है, लेकिन अक्सर लोग ईमान नहीं लाते.

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا

�ल्लाह ही है जिस ने आसमानों को बुलन्द किया ऐसे सुतून के बगौर जिस को तुम देखो,

ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَ سَخَّرَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ

झिर वो अर्श पर मुस्तवी हुवा और उस ने सूरज और चांद को काम में लगा रखा है.

كُلٌّ يَجْرِي لِأَجْلٍ مُّسَمًّى ۖ يُدِبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ

सब के सब चलते रहेंगे मुकर्रा वक्त तक के लिये. वो तमाम उम्मूर की तद्दीर करता है, आयात को तक्षील

الْأُولَئِكُمْ بِلِقَاءُ رَبِّكُمْ تُوقَنُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي

से व्याप करता है ताके तुम अपने रब की मुलाकात पर धकीन रखो. और वही अल्लाह है जिस ने

مَدَّ الْأَرْضَ وَ جَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَ أَنْهَرًا

जमीन को फैलाया और उस में पहाड़ रथ दिये और नेहरों को बनाया.

وَمِنْ كُلِّ الشَّهَرِتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُعْشِي

और तमाम फ्लों के उस ने जमीन में जोड़े (नर और मादा) बनाए, वो रात को दिन पर

الَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْتَ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝

ढांपता है. धकीन उस में अलबत्ता निशानियां हैं ऐसी कौम के लिये जो सोचती है.

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجْوِرٌ وَ جَنَتٌ مِّنْ أَعْنَابٍ

और जमीन में भिले जुलेटुकड़े हैं और अंगूर के बागात हैं और खजूर के बागात हैं, कुछ

وَرَزْعٌ وَ نَخِيلٌ صَنْوَانٌ وَ غَيْرُ صَنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ

शाखों वाले होते हैं और कुछ शाखों वाले नहीं होते, हालांके एक ही पानी से उन्हें सैराब किया

وَأَحِدٌ وَ نُفَضِّلُ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأُكْلِ ۖ

जाता है. और हम उन में से एक को दूसरे से बछड़ा हटे हैं मज़ों में.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْتَ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝ وَإِنْ تَعْجَبْ

धकीन इस में निशानियां हैं ऐसी कौम के लिये जो अकल रखती है. और अगर आप तअज्जुब करें

فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ عَرَادًا كُنَّا تُرْبًا عَرَانًا لَفِي خَلْقٍ

तो उन की ये बात काबिले तअज्जुब है के क्या जब हम भिड़ी हो जाएंगे तो क्या हम अब सरे नौ

جَدِيدٌ هُ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ

जिन्दा किये जाएंगे? उन्हों ने अपने रब के साथ कुश किया. और उन की

الْأَغْلُلُ فِيَّ أَعْنَاقِهِمْ ۚ وَ اُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ

गर्दनों में तौक होंगे. और यही लोग दोजभी हैं,

هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ ۝ وَ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ

वो उस में हमेशा रहेंगे. और ये आप से बुराई को जल्दी तब्दील कर रहे हैं

قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمُشْلُطُ

भलाई से पेहले, हालांकि उन से पेहले भी अग्राह गुजर चुके हैं.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَعْفَرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى طُلْمِهِمْ ۝

और यकीनन तेरा रब अलबता इन्सानों की उन के गुल्म के बावजूद मगाफिरत करने वाला है.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ وَ يَقُولُ الَّذِينَ

और यकीनन तेरा रब सभ्य सांगा देने वाला है. और काफिरों ने

كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ أَيْةٌ مِنْ رَبِّهِ ۝ إِنَّمَا

कहा के इस नभी पर उस के रब की तरफ से कोई मोअजिज़ा क्यूँ नहीं उतारा गया? आप तो सिर्फ़

أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلٍّ قَوْمٌ هَادٍ ۝ أَللَّهُ يَعْلَمُ

उराने वाले हैं और हर कोई के लिये एक हादी होता है. अल्लाह जानता है उसे जो हर

مَا تَحْمِلُ كُلٌّ أُنْثَى وَمَا تَغْيِضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزَادُ دَاءُ

मादा हामिला होती है और उसे भी जिसे बच्यादानियां खुश कर देती हैं और उसे भी जो बण्हाती हैं.

وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَكَ بِمِقْدَارٍ ۝ عِلْمُ الْغَيْبِ

और हर चीज़ अल्लाह के पास एक मिक्दार के साथ है. वो पोशीदा और जाहिर का जानने

وَ الشَّهَادَةُ الْكِبِيرُ الْسَّتَّعَالِ ۝ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسْرَ

वाला है, बड़ा है, बरतर है. तुम में से बराबर हैं वो सब जो बात को चुपके से

الْقَوْلُ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفِي بِاللَّيْلِ

कहें और जो जो और से कहें और जो रात में छुपना चाहें और जो

وَسَارِبُ بِالنَّهَارِ ۝ لَهُ مُعِقْبَتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ

हिन में खुल्लमखुल्ला यत्नने वाले हों. इन्सान के लिये बारी बारी आने जाने वाले फरिशते हैं

وَمَنْ خَلَفَهُ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ۝ إِنَّ اللَّهَ

उस के आगे से और उस के पीछे से जो उस की छिपाई करते हैं अल्लाह के अम्ब से. यकीनन अल्लाह

لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ^۶

بہلتا نہیں اس ہالات کو جو کسی کوئی کے ساتھ ہے یہاں تک کہ وہ بُعد ن بخداں اس کو جو عن کے آندرن میں ہے۔

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ وَمَا لَهُمْ^۷

اور جب اخلاع کسی کوئی کے ساتھ بُراہی کا ڈرائی کرتے ہیں تو اسے لیٹایا نہیں جا سکتا۔ اور عن کے لیے

مَنْ دُونِهِ مِنْ وَالِّيٰ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبُرْقَ حَوْقًا^۸

اخلاع کے سیوا کوئی بخانے والا نہیں۔ وہی اخلاع تعمیں بیજلی دی�اتا ہے جوںکہ

وَ طَمَعًا وَ يُشَيِّئُ السَّحَابَ الشَّقَالَ وَ يُسَبِّحُ الرَّعْدُ^۹

اور لامی کے لیے اور وہ باری باہلوں کو عدا تا ہے۔ اور رخداد فریشتہ اخلاع کی ہمکہ ساتھ

بِحَمْدِهِ وَالْمَلِكِكَةِ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرِسْلُ^{۱۰}

تسوییہ پڑھتا ہے، اور فریشتہ بھی تسوییہ پڑھتے ہیں اخلاع کے جوںکہ سے۔ اور اخلاع

الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَاهِلُونَ^{۱۱}

بیچلیوں کو بے جاتا ہے، فیر اسے پہنچاتا ہے جس پر چاہتا ہے اس ہال میں کہ وہ اخلاع کے بارے میں

فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْبَحَالِ لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ^{۱۲}

جگہ رہے ہوتے ہیں۔ اور وہ مجبوتوں تدبیر والا ہے۔ عسی کے لیے ہک کی پوکار ہے۔

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ^{۱۳}

اور جین کو اخلاع کے ا Lalawat یہ پوکارتے ہیں وہ عن کی کسی پوکار کا جواب نہیں دے سکتے

بِشَئِ إِلَّا كَبَاسِطٌ كَفَيْهُ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ^{۱۴}

مجاہر اپنے دوں کا ہاتھ پانی کی ترکی فیلانے والے کی ترک، تاکہ وہ پانی اس کے میں میں پہنچ جائے،

وَمَا هُوَ بِبَالِغٍ وَمَا دُعَاءُ الْكُفَّارِ إِلَّا فِي صَلْلٍ^{۱۵}

ہالانکے وہ اس کے میں میں پہنچنے والा نہیں ہے۔ اور کافرین کی پوکار جو بھی ہے وہ سیزگوم را ہے۔

وَإِلَهُ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طُوعًا وَكَرْهًا^{۱۶}

اور اخلاع کو سچدا کرتی ہے وہ تمام یہیں جو آسمانوں میں ہیں اور زمین میں ہیں بُخشی سے اور

وَظَلَّلُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْأَصَالِ^{۱۷} قُلْ مَنْ رَبُّ

اجر دستی اور عن کے ساتھ بھی، سوچھ اور شام کے وکت میں۔ آپ پوچھیے کہ آسمانوں اور

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَآتَهُنَّ ذَلِكُمْ مِنْ^{۱۸}

زمین کا رب کیون ہے؟ آپ فرمائیں جیسے اخلاع۔ آپ کہیے کہ کیا تم نے اخلاع کے سیوا

دُونَهُ أَوْلِيَاءَ لَأَ يُلْكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا
اوئے لیکھا یاتی بنا کیلئے ہیں جو اپنے کیسی نہیں اور نوکسائی کے مالیک نہیں ہیں؟

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْنَى وَالْبَصِيرَةُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي
آپ پڑھیے کیا اندازہ اور بینا برآباد ہو سکتے ہیں؟ یا کیا تاریخیں اور نور برآباد

الظُّلْمُتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا اللَّهَ شُرَكَاءَ خَلَقُوا
ہو سکتے ہیں؟ یا عذھوں نے اعلیٰ ہوئے ہیں عذھوں نے کوئی چیز پیدا کی ہے اعلیٰ ہوئے ہوئے مالکوں

كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْحَلْقُ عَلَيْهِمْ ۖ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ
پیدا کرنے کی ترکیب کے لیکر عذھ کوکھار پر مالکوں میں میں بھائیوں کے اعلیٰ ہوئے ہوئے ہر چیز

كُلُّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ۚ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ
کو پیدا کرنے والیا ہے اور وہ یکتا ہے، گایلیب ہے۔ عس نے آسمان سے پانی

مَاءٌ فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ
وتارا، لیکر واٹیاں اپنی (وُسُعَتِ) بیکار کے اوتےبار سے بہت پڑی، لیکر سلاب عالمہ رہ ہوئے

زَبَدًا رَّابِيًّا ۖ وَمِمَّا يُوْقَدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ
جای کو ڈھا کر لاتا ہے۔ اور عذھوں کا بھی عسی جایسا جای ہوتا ہے جسے یہ

أَبْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعَ زَبَدٌ مِّثْلُهُ ۖ كَذَلِكَ يَضْرِبُ
جےوار یا سامان بنا نے کے لیے آگ میں تپاتے ہیں۔ اس ترکیب اعلیٰ ہوئے

اللَّهُ الْحَقُّ وَالْبَاطِلُ ۗ فَإِنَّا لِرَبِّنَا الْرَّبِّ فِي دِهْبَهْ جُفَاءَ ۝
ہک اور باتیل کی بیساکھیوں بیان کرتا ہے۔ لیکر اعلیٰ جای تو بھوک ہو کر بھتم ہو جاتا ہے۔

وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ ۖ كَذَلِكَ
اور اعلیٰ جای جو چیزوں کو نہیں دیتی ہے وہ جمیں میں ڈھوند جاتی ہے۔ اسی ترکیب

يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ۖ لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ
اعلیٰ ہوئے بیساکھیوں بیان کرتے ہیں۔ عذھ لوگوں کے لیے جنھوں نے اپنے رب کا کہنا مانا عذھ کے لیے

الْحُسْنَى ۖ وَالَّذِينَ لَهُ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ
بلایا ہے۔ اور جنھوں نے اپنے رب کا کہنا نہیں مانا اگر عذھ کی بیکھ بنا جائے تو تمام چیزوں جو جمیں

مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَ مِثْلَهُ مَعَهُ لَوْ فَتَدَوْ بِهِ ۖ
میں ہے ساری کی ساری اور عس کے جسی عس کے ساتھ اور بھی ہو جائے تو بھی یقیناً وہ عس کو لیکر میں ہے ہو گے۔

أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابُ هُوَ مَا وَلَهُمْ جَهَنَّمُ

उन के लिये बदतरीन हिसाब होगा और उन का ठिकाना जहनम होगा।

وَبِئْسَ الْبِهادُ ﴿١٨﴾ أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّهَا أُنْزَلَ إِلَيْكَ

और वो भुरी आराम की जगा है। क्या किंव वो शप्स जो ये जानता है कि जो आप की तरफ आप के रब की

مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمْ هُوَ أَعْمَىٰ طَإِنَّهَا يَتَذَكَّرُ

तरफ से उतारा गया वो हक है वो उस शप्स की तरह हो सकता है जो अन्धा है? नसीहत तो सिफ़

أُولُوا الْأَلْبَابُ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ يُوقَنُ بِعَهْدِ اللَّهِ

अकल वाले ही हासिल करते हैं। वो लोग जो अल्लाह के अहं को पूरा करें

وَلَا يَنْقُضُونَ الْبِيِّنَاتِ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ

और पुण्या अहं न तोड़। और जो जोड़े उन तथ्यकृतों को जिन के जोड़े रखने का

بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشُونَ رَبَّهُمْ وَ يَخَافُونَ سُوءَ

अल्लाह ने हुक्म दिया और जो अपने रब से डरे और जो हिसाब की सभ्ती

الْحِسَابُ ﴿٢١﴾ وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا

से डरे। और वो लोग जिन्होंने सभ्र किया अपने रब की रजा तलब करने के लिये और जिन्होंने नमाज

الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرَّاً وَ عَلَانِيَةً

काईम की और खर्च किया उन यीजों में से जो हम ने उन्हें रोजी के तौर पर ही चुपके और अलानिया

وَ يَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَىٰ

और जो भलाई के झरिये भुराई को दक्षा करते हैं, उन के लिये पिछला (आभिरत

الدَّارِ ﴿٢٢﴾ جَنْتُ عَدِّٰنِ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ

का) घर है। जो जन्माते अद्दन हैं जिन में वो दाखिल होंगे, वो भी और वो लोग भी जो लाईक होंगे

مِنْ أَبَاءِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَ ذُرِّيْتِهِمْ وَ الْمَلِّيْكَةُ يَدْخُلُونَ

उन के आबा व अजदाएँ में से और उन की भीवियों में से और उन की औलाई में से और फरिशते उन पर

عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَأْبٍ ﴿٢٣﴾ سَلَمٌ عَلَيْكُمْ يَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ

हर दरवाजे से दाखिल होते होंगे। (कुछें) अस्सलामु अल्यकुम (तुम पर सलामती हो), उस सभ्र के बदले में जो तुम ने

عَقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾ وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ

किया, किंव ये आभिरत का घर कितना अच्छा है। और जो अल्लाह के अहं को तोड़ते हैं उस के पुण्या करने

مِيثَاقُهُ وَ يَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
के बाद और उन तब्लुकात को तोड़ते हैं जिन के जोड़े रखने का अल्लाह ने हुक्म दिया

وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ ۝ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ
और जो जमीन में फ़साद फ़ैलाते हैं, उन के लिये लानत है और उन के लिये मुसीधत का

سُوءُ الدَّارِ ۝ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِعَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
घर है. अल्लाह रोजी कुशादा करते हैं जिस के लिये चाहते हैं और तंग करते हैं जिस के लिये चाहते हैं.

وَ فَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۝ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
और ये लोग हुन्यवी जिन्दगी पर खुश हैं. और हुन्यवी जिन्दगी आभिरत

فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ۝ وَيَقُولُ الظَّالِمُونَ كَفَرُوا
के मुकाबले में नहीं है मगर थोड़ा सा फ़ाઈदा उठाना. और काफ़िर लोग कहते हैं कि इस नभी पर उस के

كَوْلَةً أُنْزِلَ عَلَيْهِ أَيْهُ مِنْ رَبِّهِ ۝ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ
रब की तरफ से कोई मोअजिज़ा क्यूँ नहीं उतारा गया? आप फ़रमा दीजिये के यकीन अल्लाह गुमराह

يَشَاءُ وَ يَهْدِيٌ إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ ۝ الظَّالِمُونَ امْنُوا
करते हैं जिसे चाहते हैं और हिदायत देते हैं अपनी तरफ उसे जो मुतवज्जेछ होता है. वो लोग जो ईमान लाए

وَ تَطَمِّئُنْ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ۝ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ
और जिन के हिल अल्लाह की याद से मुत्मिन हैं. सुनो! अल्लाह की याद ही से

تَطَمِّئُنْ الْقُلُوبُ ۝ الظَّالِمُونَ امْنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
हिल ईत्मिनान पाते हैं. वो लोग जो ईमान लाए और जो नेक काम करते रहे

طُوبِي لَهُمْ وَ حُسْنُ مَا بِهِ ۝ كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ
उन के लिये तूबा है और अच्छा आज्ञाम है. ईसी तरह हम ने आप को रसूल बना कर भेजा

فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَّمٌ لَتَتَلَوَّا عَلَيْهِمْ
उस उम्मत में जिस से पेहले बहोत सी उम्मतें गुज़र चुकी हैं, ताके आप उन पर तिलावत करें

الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ ۝ قُلْ
वो जो हम ने आप की तरफ वही की और ये रहमान के साथ कुँझ कर रहे हैं. आप फ़रमा दीजिये के

هُوَ رَبِّي لَمَّا إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ
वो मेरा रब है, उस के सिवा कोई माधूद नहीं, उसी पर मैं ने तपक्कुल किया और उसी की तरफ

مَتَابِ ۝ وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرْتْ بِهِ الْجِبَالُ

ਮੇਰਾ ਲੌਟਨਾ ਹੈ. ਔਰ ਅਗਰ ਕੁਅੰਨ ਐਸਾ ਹੋਤਾ ਕੇ ਜਿਸ ਕੇ ਜ਼ਰਿਧੇ ਪਛਾਡਾਂ ਕੋ ਚਲਾਯਾ ਜਾਤਾ

أُو قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ

ਧਾ ਉਸ ਕੇ ਜ਼ਰਿਧੇ ਜ਼ਮੀਨ ਕੋ ਕਾਟਾ ਜਾਤਾ, ਧਾ ਉਸ ਕੇ ਜ਼ਰਿਧੇ ਮੁਦ੍ਰਾਂ ਸੇ ਬੁਲਵਾਯਾ ਜਾਤਾ (ਤਥ ਭੀ ਧੇ ਈਮਾਨ ਨ ਲਾਤੇ).

الْأَمْرُ جَمِيعًا ۝ أَفَلَمْ يَأْيُسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ

ਬਲਕੇ ਅਲਖਾਹ ਹੀ ਕੇ ਲਿਧੇ ਤਮਾਮ ਉਮੂਰ ਹੈਂ. ਕਿਆ ਫਿਰ ਵੋ ਲੋਗ ਜੋ ਈਮਾਨ ਲਾਏ ਹੋਣ ਈਸ ਸੇ ਮਾਧੂਸ ਨਹੀਂ

لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا ۝ وَلَا يَزَالُ

ਹੁਵੇ ਕੇ ਅਗਰ ਅਲਖਾਹ ਚਾਹਤਾ ਤੋ ਤਮਾਮ ਈਨਸਾਨਾਂ ਕੋ ਹਿਦਾਯਤ ਦੇ ਦੇਤਾ. ਔਰ ਕਾਫਿਰਾਂ ਕੋ ਉਨ

الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحْلُّ

ਹੁਕਤਾਂ ਕੀ ਵਖ਼ਤ ਸੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਹੋਣ ਬਰਾਬਰ ਮੁਸੀਬਤ ਪਛਾਂਦਾ ਰਹੇਗੀ ਧਾ ਉਨ ਕੇ ਘਰ ਕੇ ਕਰੀਬ ਮੌ

قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

ਉਤਰਤੀ ਰਹੇਗੀ ਧਹਾਂ ਤਕ ਕੇ ਅਲਖਾਹ ਕਾ ਵਾਦਾ ਆ ਪਛਾਂਦੇ. ਧਕੀਨਨ ਅਲਖਾਹ

لَا يُخْلِفُ الْبِسْعَادَ ۝ وَلَقَدْ اسْتَهْزَئَ بِرُسُلِ

ਵਾਦੇ ਕੇ ਬਿਲਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੇ. ਧਕੀਨਨ ਆਪ ਸੇ ਪੇਹਲੇ ਪੈਗਮਿਨਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਭੀ

مِنْ قَبْلِكَ فَامْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا شَمَّ أَخْذَتْهُمْ قَنْ

ਈਸ਼ਿਹਜਾ ਕਿਆ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਨੇ ਕਾਫਿਰਾਂ ਕੋ ਢੀਲ ਦੀ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਨੇ ਉਨ ਕੋ ਪਕਾ। ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਅਜਾਬ ਕੇਸਾ ਰਹਾ?

فَكِيفَ كَانَ عِقَابِ ۝ أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفِسٍ

ਕਿਆ ਫਿਰ ਵੋ ਜਾਤ ਜੋ ਹਰ ਸ਼ਾਬ ਪਰ ਨਿਗਰਾਂ ਹੈ ਉਨ ਆਮਾਲ ਕੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਧੇ (ਵੋ ਜਾਤ ਔਰ ਸ਼ੁਰਕਾ

بِمَا كَسَبَتْ ۝ وَ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ ۝ قُلْ سَهْوُهُمْ ۝

ਬਰਾਬਰ ਹੈਂ? ਨਹੀਂ! (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਲਖਾਹ ਕੇ ਲਿਧੇ ਸ਼ੁਰਕਾ ਬਨਾ ਲਿਧੇ ਹੈਂ. ਆਪ ਪ੍ਰਣਿਥੇ ਕੇ ਤੁਮ ਉਨ ਕੇ ਨਾਮ ਬਤਲਾਓ.

أَمْ تُنْبَئُنَّهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرِ

ਕਿਆ ਤੁਮ ਅਲਖਾਹ ਕੋ ਖ਼ਬਰ ਹੋ ਹੋ ਐਸੀ ਚੀਜ ਕੀ ਜਿਸ ਕੋ ਵੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮੌ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤਾ ਧਾ ਬਾਤਾਂ ਮੌ ਸੇ

مِنَ الْقَوْلِ ۝ بَلْ زُبِّينَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا

ਸਰਸਰੀ ਬਾਤ ਤੁਮ ਕਰਤੇ ਹੋ? ਬਲਕੇ ਕਾਫਿਰਾਂ ਕੇ ਲਿਧੇ ਉਨ ਕਾ ਮਕ ਮੁਝਧਨ ਕਿਆ ਗਿਆ ਔਰ ਉਨ੍ਹੋਂ

عَنِ السَّبِيلِ ۝ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝

ਰਾਸਤੇ ਸੇ ਰੋਕਾ ਗਿਆ. ਔਰ ਜਿਸੇ ਅਲਖਾਹ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਦੇ ਉਸੇ ਕੋਈ ਹਿਦਾਯਤ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ.

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ لَعْذَابٌ الْآخِرَةِ أَشَقُّهُ

उन के लिये हृत्यवी क्रिंदगी में अजाब है और अलबता आभिरत का अजाब ज्यादा मशक्कत वाला है।

وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقِٰٰ مَثُلُ الْجَنَّةِ الَّتِي

और उन के लिये अल्लाह से कोई बचाने वाला नहीं। उस जन्म का हाल जिस का

وُعْدَ الْمُتَّقُونَ طَ تَجْرِي مِنْ تَحْتَهَا الْأَنْهَرُ اُكْلُهَا

मुत्तकियों से वादा किया गया है ये हैं कि उस के नीचे से नेहरें बेहती होंगी। उस के मजे

دَآءِمٌ وَ ظَلَّهَا طَلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوا هُنَّ وَعْقَبَى

दाईभी होंगे और उस के साथे (भी दाईभी होंगे)। ये मुत्तकियों का अन्जाम है। और काफिरों

الْكُفَّارُ وَالَّذِينَ أَتَيْنَاهُمُ الْكِتَبَ يَنْهَوْنَ

का अन्जाम दोगें हैं। और वो लोग जिन को हम ने किताब ही वो खूश हैं उस की वजह से

بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْرَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ طَ

जो आप की तरफ उतारा गया है और गिरोहों में से बाएँ ईस कुर्�आन के बाएँ हिस्से का ईन्कार करते हैं। आप

قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ طَ

इरमा दीक्षिये के मुझे तो सिफ्फ ये हुक्म दिया गया है कि मैं अल्लाह की ईबाहत करूँ और मैं उस के साथ शरीक न हों।

إِلَيْهِ أَدْعُوكَ وَإِلَيْهِ مَا بِهِ وَ كَذِلِكَ أَنْزَلْنَاهُ

उसी की तरफ मैं दावत देता हूँ और उसी की तरफ मुझे वापस जाना है। और ईसी तरह हम ने उस को अरबी वाला हक और

حُكْمًا عَرَبِيًّا طَ وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ

बातिल के दरभियान फ़ैसला करने वाला कुर्�आन बना कर उतारा। और अगर आप भी उन की ख्वाहिशात का ईतिबा

مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ لَا مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٰ

करेंगे ईस के बाद के आप के पास ईहम आया तो आप को अल्लाह से कोई बचाने वाला और

وَلَا وَاقِٰٰ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا

कोई महदगार नहीं होगा। यकीनन हम ने आप से पेहले पैगम्बर भेजे और हम ने

لَهُمْ أَرْوَاجًا وَذِرِيَّةً طَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ

उन के लिये भीवियां और औलाद बनाएँ। और किसी रसूल की ये ताकत नहीं है कि

أَنْ يَأْتِيَ بِأَيَّةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ طَ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ

वो कोई मोअजिजा ले आये मगर अल्लाह के हुक्म से। हर मुकर्रा वक्त के लिये लिखी हुई तहरीर है।

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ ۖ وَعِنْدَهُ أُمُّ

और अल्लाह भिटाते हैं जिसे चाहते हैं और बाकी रखते हैं (जिसे चाहते हैं). और अल्लाह ही के पास उम्मुल

الْكِتَبِ ۝ وَإِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي

किताब (यानी लक्ष्य महज़ूज़ा) है. और अगर हम आप को दिखा दें उस अगाब का कुछ हिस्सा

لَعِدْهُمْ أَوْ تَنَوَّقَيْنَكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبُلْغُ وَعَلَيْنَا

जिस से हम उन्हें डरा रहे हैं या हम आप को वक्तात दें तो आप के लिए तो सिफ्फ़ पहोचाना है और हमारे लिए

الْحِسَابُ ۝ أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتَى الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا

हिसाब लेना है. क्या उन्होंने देखा नहीं के हम जमीन को उस के चारों तरफ़ से कम करते

مِنْ أَطْرَافَهَا ۖ وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقبَ لِحُكْمِهِ ۝

हुवे आ रहे हैं? और अल्लाह इसला करता है, अल्लाह के इसलों को कोई पीछे नहीं कर सकता.

وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ

और वो तेज़ हिसाब लेने वाला है. यकीनन मक्क कर चुके वो जो

مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَمَّا الْمَكْرُ جَمِيعًا ۖ يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ

उन से पेहले थे, किर अल्लाह के पास तमाम तदाबीर हैं. उसे मालूम है जो कोई जो

نَفِيسٌ ۖ وَسَيَعْلَمُ الْكُفُرُ لِيَنْ عَقْبَى الدَّارِ ۝ وَيَقُولُ

कुछ करता है. और अनकरीब कुश्फ़ार जान लेंगे किस के लिये आभिरत का घर है. और काफ़िर

الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا ۖ قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًاً ۝

के उत्तर हैं के आप ऐसे हुवे पैगम्बर नहीं हो. आप फ़रमा दीजिये के अल्लाह मेरे

بَيْنِيْ وَ بَيْنَكُمْ ۝ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَبِ ۝

और तुम्हारे दरभियान काफ़ी गवाह है. और वो भी गवाह हैं जिन के पास किताब का इलम है.

رَؤْوَانَهُمَا ۝ سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ مَكْيَتِهِ (۴۲)

۵۲ آياتُهَا

और ۷ رुक्क़ा हैं सूरओं इब्राहिम मक्का में नाजिल हुई इस में पर आयतें हैं

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

पण उत्तरा हूँ अल्लाह का नाम ले कर जो बड़ा मेहरबान, निषायत रहम वाला है

الْرَّقِ ۝ كِتَبٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلْمَاتِ

अलिङ्ग लाम रा. ये किताब है जिसे हम ने आप की तरफ़ उतारा है ताके आप इन्सानों को निकालें

إِلَى النُّورَةِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صَرَاطِ الْعَزِيزِ

تاڑیکیوں سے نور کی ترک. عِن کے رب کے ہمکم سے گالیب، کا بیلو تاڑیک اعلماہ کے راستے

الْحَمِيدُ اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا

کی ترک. وہ اعلماہ کے جس کی میٹک ہے وہ تمام چیزوں جو آسمانوں میں ہے اور جو

فِي الْأَرْضِ وَوِيلٌ لِّلْكُفَّارِ مَنْ عَذَابِ شَدِيدٍ

زمین میں ہے۔ اور کافکروں کے لیے سچت اجراں سے ہلاکت ہے۔

إِلَيَّذِينَ يَسْتَحْبِبُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ

عِن کے لیے جو دنیا سے محبت رپتے ہے آپریت کے مقابلے میں

وَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَ يَبْعُونَهَا عَوْجًا

اور اعلماہ کے راستے سے روکتے ہے اور وہ میں کچھ تلاش کرتے ہے۔

أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ وَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ

یہ (ہک سے بھوت ہی) دوڑ والی گومراہی میں ہے۔ اور ہم نے کوئی رسالت نہیں بےہا مگر وہ کی

إِلَّا بِلِسانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُفْضِلُ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ

کوئی جواباں دے کر تاکہ وہ کے سامنے ساہ ساہ بیان کرے۔ فیر اعلماہ جسے یادتے ہیں گومراہ کرتے ہے

وَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

اور جسے یادتے ہے ہدایت دے دے ہے۔ اور وہ گالیب ہے، ہدایت والا ہے۔ یقیناً

أَرْسَلْنَا مُوسَى بِإِيمَنَآ أَنْ أَخْرُجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلْمِ

ہم نے موسا (آلہ السلام) کو بےہا اپنے مظلومیت دے کر کے اپنی کوئی کو تاڑیکیوں سے نور کی ترک

إِلَى النُّورِ وَ ذَكَرُهُمْ بِإِيمَنِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ

نیکا لیے۔ اور وہ اعلماہ کی نے ابھتے یاد دیلائیے۔ یقیناً اس میں ہر سب

لَأُتَّبِعَ لِكُلِّ صَبَارٍ شَكُورٍ

کرنے والے، شوک کرنے والے کے لیے نیشنیاں ہیں۔ اور جب موسا (آلہ السلام) نے اپنی کوئی سے فرمایا کہ

إِذْ كُرُوا نَعِمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَمْكُمْ مِنْ أَلِ

تم یاد کرو اعلماہ کی وہ نے ابھتے یاد پر ہے جب کے اعلماہ نے تمھیں نجات دی آلبے

فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَ يُدْسِحُونَ

فیر اپنے سے جو تمھیں بادتھیں اجراں سے تکلیک دے دے ہے اور تمھارے بےٹوں کو ابھت

أَبْنَاءَكُمْ وَ يَسْتَحِيُونَ نِسَاءَكُمْ وَ فِي ذُلِّكُمْ بَلَوْءٌ
کرتے ہے اور تुمھاری اورتوں کو لیندا رہنے دete ہے۔ اور وس میں تुمھارے رب کی ترک سے

مِنْ رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ۝ وَإِذْ تَأْذَنَ رَبُّكُمْ لَيْنُ شَكَرْتُمْ

بھاری ڈھنڈاں ہا۔ اور جب تुمھارے رب نے اعلان کیا کے اگر تुم شوک کرو گے

لَا زَيْدَتُكُمْ وَلَيْنُ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ۝

تو میں تुمھے مچھی دھونگا اور اگر تुم ناشوک رکھو تو یقیناً میرا اجرا اعلیٰ اعلیٰ سخت ہے۔

وَقَالَ مُوسَى إِنْ تَكُفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ

اور موسا (ابن اہل سنت) نے فرمایا کہ اگر تुم اور وہ جمیں میں ہےں سارے کے سارے کافر

جَمِيعًا لَفَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ۝ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤَا

بن جاؤ، تو یقیناً اخلاق بدنیا ہے، کاٹلے تاریک ہے۔ کیا تुمھارے پاس ان لوگوں کی

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمٌ نُوحٌ وَ عَادٍ وَ شُوَدَّةٌ

بھرپور نہیں آئیں جو تुم سے پہلے ہے کوئے نہیں اور کوئے آئیں اور کوئے سمعان

وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُۤ

اور وہ جو ان کے بعد ہوں جن کو سیوا اخلاق کے کوئی نہیں جانتا۔ جن کے پاس

جَاءَتُهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيهِمْ

ان کے پیغمبر روشان میں ایجاد کر آئے، فیکر انہوں نے اپنے ہاتھ ربھی اپنے میں میں

فِيَ آفُوا هُمْ وَ قَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِهَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا

اور کہا یقیناً ہم تو کوکھ کرتے ہیں وس کے ساتھ جس کو دے کر تुم بےچے گئے ہو اور یقیناً

لَفِي شَكٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ۝ قَالَتْ

ہم اعلیٰ اعلیٰ بھوت جیسا شک میں ہیں وس کی ترک سے جس کی ترک تुم ہم میں دھافت دتے ہوں۔

رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌ فَاطِر السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

ان کے پیغمبروں نے کہا کہ کیا اخلاق کے بارے میں شک جو آسمانوں اور جمیں کو پیدا کرنے والا ہے؟

يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَ يُؤْخِرَكُمْ

جو تुمھے بھلاتا ہے تاکہ وہ تुمھاری مخالفت کرے تुمھارے گناہوں کی اور تुمھے موالیت دے

إِلَى آجِلٍ مُسْتَقِيٍّ ۝ قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا ۝

اک وکتے میکر را تک کے لیے۔ انہوں نے کہا کہ تum نہیں ہو مگر ہم جس سے ہنساں۔

تُرْيِدُونَ أَنْ تَصْدُّوْنَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ أَبَاؤُنَا

तुम ये चाहते हो कि हमें रोक दो उस से जिस की हमारे बाप दादा ईबादत करते थे

فَأَتُونَا بِسُلْطَنٍ مُّمِينٍ ۝ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ تَحْنُ

तो तुम हमारे पास रोशन मोअजिजा ले आओ। उन से उन के पैगम्बरों ने कहा कि हम तो

إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمْنُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ

सिफ्क तुम जैसे इन्सान हैं, लेकिन अल्लाह ऐहसान करता है जिस पर चाहता है

مِنْ عِبَادٍ ۝ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ تَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَنٍ

अपने बन्दों में से। और हमारी ताकत नहीं है कि हम तुम्हारे पास कोई मोअजिजा लाएं

إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلِيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝

मगर अल्लाह के हुक्म से। और अल्लाह ही पर ईमान वालों को तवक्कुल करना चाहिये।

وَمَا لَنَا أَلَا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَنَا سُبْلَنَا ۝

और हमें क्या हुवा के हम अल्लाह पर तवक्कुल न करे हालांकि उस ने हमें हमारे रास्तों की हिंदायत दी।

وَلَنَصِيرَنَّ عَلَىٰ مَا اذْيَمُونَا ۝ وَعَلَى اللَّهِ فَلِيَتَوَكَّلِ

और अलबत्ता हम ज़रूर सध्य करेंगे उस पर जो तुम हमें दिया दोगे। और अल्लाह ही पर तवक्कुल

الْمُتَوَكِّلُونَ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرَسُولِهِ

करने वालों को तवक्कुल करना चाहिये। और काफिरों ने अपने पैगम्बरों से कहा कि

لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۝

हम तुम्हें ज़रूर निकाल देंगे अपने मुल्क से या ये कि तुम हमारे मज़हब में आ जाओ।

فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنْهِلْكَنَّ الظَّلِمِينَ ۝

फिर उन के रब ने उन की तरफ वही की कि हम इन ज़ालिमों को ज़रूर हलाक करेंगे।

وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۝ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ

और तुम्हें इस मुल्क में उन के बाद ज़रूर ठेहरायेंगे। ये उस शाखा के लिये हैं जो मेरे सामने

مَقَامِيْ وَخَافَ وَعِيْدِ ۝ وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ

खड़े होने से डरे और मेरे अज्ञाब की वर्दी से डरे। और उन्होंने फ़तह तलब की और हर ज़ालिम

جَبَّارٍ عَنِيْدِ ۝ مِنْ وَرَآءِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ

सरकश नाकाम हुवा। उस के आगे जहनम है और उसे पीप वाला पानी पीने को

صَدِّيْدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسْيِغُهُ وَيَا تِيهٰ

ਇਹ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਸ ਕੋ ਵੋ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕਰ ਕੇ ਪਿਧੇਗਾ ਔਰ ਉਸ ਕੋ ਛਲਕ ਸੇ ਨੀਚੇ ਉਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ।

الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ

ਔਰ ਉਸੇ ਮੌਤ ਆ ਲੇਗੀ ਹੁਣ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਹਾਲਾਂਕੇ ਵੋ ਮਰਨੇ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

وَمَنْ وَرَأَهُ عَذَابٌ غَلِيلٌ ﴿١٧﴾ مَثَلُ الدِّينِ كَفَرُوا

ਔਰ ਉਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਭੀ ਸਖ਼ਤ ਅਜਾਬ ਹੋਗਾ। ਉਨ ਲੋਗਾਂ ਕਾ ਹਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਰਥ ਕੇ ਸਾਥ

بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ إِشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ

ਕੁਝ ਕਿਧਾ ਉਨ ਕੇ ਆਮਾਲ ਐਸੇ ਹੋ ਜੈਸਾ ਕੇ ਰਾਖ, ਜਿਸ ਕੋ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਹਵਾ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਉਡਾਯਾ ਹੋ

فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يُقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ

ਸਖ਼ਤ ਹਵਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕੇ ਵੋ ਅਪਨੇ ਆਮਾਲ ਮੈਂ ਦੋ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਪਰ ਭੀ ਕਾਢਿਓ ਨਹੀਂ ਹੋਂ।

ذَلِكَ هُوَ الضَّلَلُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ

ਧੂਕ ਸੇ ਬਹੁਤ) ਦੂਰ ਵਾਲੀ ਗੁਮਰਾਈ ਹੈ। ਕਿਧਾ ਆਪ ਨੇ ਦੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕੇ ਅਲਖਾਹ ਨੇ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَسَا يُدْهِبُكُمْ

ਆਸਮਾਨਾਂ ਔਰ ਜਮੀਨ ਕੋ ਧੂਕ ਕੇ ਸਾਥ ਪੈਂਦਾ ਕਿਧਾ। ਅਗਰ ਵੋ ਚਾਹੇ ਤੋ ਤੁਮਹੁੰ ਛਲਕ ਕਰ ਦੇ

وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ

ਔਰ ਨਈ ਮਖ਼ਲੂਕ ਕੋ ਲੋ ਆਓ। ਧੂਕ ਅਲਖਾਹ ਪਰ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ।

بِعَزِيزٍ وَبِرُزْوَا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الصُّعْفُوا لِلَّذِينَ

ਔਰ ਵੋ ਸਾਰੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਈਕੁਝੇ ਅਲਖਾਹ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਂਗੇ, ਫਿਰ ਜੁਆਫ਼ਾ ਉਨ ਸੇ ਕਿਹੜੇਂਗੇ ਜੋ

إِسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُّغْنُونَ

ਬਦਾ ਬਨਨਾ ਚਾਹਤੇ ਥੇ ਕੇ ਧਕੀਨਨ ਹਮ ਤੋ ਤੁਮਹਾਰੇ ਪੀਛੇ ਚਲਨੇ ਵਾਲੇ ਥੇ, ਫਿਰ ਕਿਧਾ ਤੁਮ ਹਮਾਰੇ ਕੁਝ ਕਾਮ

عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَنَا

ਆਓਂਗੇ ਅਲਖਾਹ ਕੇ ਅਜਾਬ ਸੇ? ਵੋ ਕਿਹੜੇਂਗੇ ਕੇ ਅਗਰ ਅਲਖਾਹ ਨੇ ਹਮੋਂ ਹਿਦਾਯਤ ਦੀ ਹੋਤੀ

اللَّهُ لَهُدَى يَنْهَا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِّعَنَا أَمْ صَبَرَنَا

ਤੋ ਹਮ ਤੁਮਹੁੰ ਹਿਦਾਯਤ ਦੇਤੇ। ਹਮ ਪਰ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਚਾਹੇ ਹਮ ਫਰਾਦ ਕਰੋ ਧਾ ਹਮ ਸਥਾ ਕਰੋ,

مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ وَقَالَ الشَّيْطَنُ لَهُمَا قُضَى

ਹਮਾਰੇ ਲਿਧੇ ਕਿਸੀ ਤਰਫ਼ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਰ ਜਥੁੰ ਤਮਾਮ ਉਮੂਰ ਕਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਇਹ ਜਾਏਗਾ। ਤੋ ਸ਼ਧਤਾਨ

الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ

کہے گا۔ یعنی ان اخلاقیات کے نے تم سے وادا کیا تھا سچھا وادا اور میں نے بھی تم سے وادا کیا تھا،

فَآخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَنٍ

شیر میں نے تم سے وادا بھی کیا۔ اور میرا تم پر کوئی اور نہیں تھا سیوا اسے اس کے

إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ۝ فَلَا تَوْمُونِي وَلُومُوا

کے میں نے تمہے دافعت دی، شیر تم نے میری دافعت کبھی کر لی۔ اس لیے تم میں سے ملائمات مत کرو بلکہ

أَنفَسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُ بِمُصْرِخِي ۝ إِنِّي

اپنے آپ کو ملائمات کرو۔ نہ میں تمہاری فریاد رسمی کر سکتا ہو اور نہ تم میری فریاد کو پہنچ سکتے ہو۔

كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلٍ ۝ إِنَّ الظَّالِمِينَ

یعنی اس کا کام کرتا ہو جس کا جو تم اس سے پہلے میں سے شریک ہوئے رہے۔ یعنی اس کا کام

لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ وَأُدْخِلَ الَّذِينَ أَمْنَوْا وَعَمِلُوا

کے لیے دنکار کرتا ہو جس کا جو تم اسے ادا کر دے رہے ہو۔ اور وہ کام کیا جائے اور جو نہ کام

الصِّلْحَتِ جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ خَلِدِينَ

کرتے رہے وہ اپنے رب کے ہوكم سے دا بھیل کیے جائے گے اوسی جنات میں جن کے نیچے سے نہ رہے بلکہ

فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ۝ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَمٌ ۝ أَلَمْ تَرَ

ہو گی، جن میں وہ ہمسا رہے گے۔ اس کا تھیلیا اس سے اسلام کو اٹھایا ہو گا۔ کیا آپ نے

كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِيلَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةً

دھبا نہیں کے اخلاقیات نے کسے میساں بیان کی پاکیزا کلیمے کی پاکیزا دھپت

طَيِّبَةً أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَ فَرِعُهَا فِي السَّبَاءِ ۝

کی ترہ جس کی جو مجبوت ہو اور جس کی شاخیں آسمان میں ہوں۔

تُؤْتَىٰ أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ۝ وَيَضْرِبُ اللَّهُ

جو ہر وقت اپنے رب کے ہوكم سے اپنا کلہ دے رہا ہے۔ اور اخلاقیات میساں بیان

الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝ وَ مَثَلُ

کرتے ہوں انسانوں کے لیے تاکہ وہ نسیحت ہاسیل کرے۔ اور بھرے

كَلِيلَةً حَبِيشَةً كَشَجَرَةً حَبِيشَةً إِجْتَثَتْ مِنْ

کلیمے کی میساں اوسی ہے جس سا کے بھرے دھپت، جو زمین کے ۷۵۲ ہی

فَوْقَ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ۝ يُشَتَّتُ اللَّهُ الَّذِينَ
سے عباد لی�ا گیا ہو جیس کے لیے کوئی کرار ن ہو۔ اخلاع ہمایان والوں کو

أَمْنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ۝
کوئی سائبیت کے لیے ہنچی ٹینڈھی میں اور آجیرت میں جماتے ہیں۔

وَ يُضْلِلُ اللَّهُ الظَّاهِمِينَ ۝ وَ يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ۝
اور اخلاع ہمایوں کو گمراہ کرتے ہیں۔ اور اخلاع کرتے وہی ہیں جو وہ چاہتے ہیں۔

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا
کیا آپ نے دے�ا نہیں ہن لوگوں کی ترک ٹینڈھوں نے اخلاع کی نعمت کو کوڑ سے بدل دیا

وَ أَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ۝ جَهَنَّمَ ۝ يَصْلُوْنَهَا
اور ٹینڈھوں نے اپنی کوئی ہلکات کے درمیں ہتھا رکھا۔ یعنی ۴۷ نام میں، جیس میں وہ داہیل ہوں گے۔

وَ بِئْسَ الْقَرَارِ ۝ وَ جَعَلُوا اللَّهَ أَنْدَادًا لَّيْضَلُّوا
اور وہ بُری ٹہنے کی جگہ اور ہنہوں نے اخلاع کے لیے شریک ہتھ رکھے تاکہ وہ اخلاع کے راستے سے

عَنْ سَبِيلِهِ ۝ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ۝ قُلْ
گمراہ کرنے آپ فرمادیجیے کہ تم میں ہڈا لے، فرمادیجیے کہ تم ہڈا لے ٹانے ۴۷ نام کی ترک ہے۔ آپ فرمادی

لِعِبَادِي الَّذِينَ أَمْنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ يُنْفِقُوا
دیجیے میرے ہن بندوں سے جو ہمایان لائے کے وہ نہماں کاہم کرے اور بھر کرے

مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرَّاً وَ عَلَانِيَةً ۝ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
ہن چیزوں میں سے جو ہم نے ہنہوں روکی کے توار پر دی، چوپکے اور اخالانیا، ہس سے پہلے کے وہ دین

يَوْمٌ لَاَ بَيْعُ فِيهِ وَلَا خَلْلٌ ۝ أَلَّهُ الَّذِي خَلَقَ
آجے کے جیس میں ن بھریاں و فروخت اور ن دوستی ہوں گی۔ اخلاع ہی ہے جیس نے آسمانوں

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ
اور جمیں کو پیدا کیا اور جیس نے آسمان سے پانی برسایا، فرمادی

بِهِ مِنَ الشَّمَرَاتِ رُزْقًا لَّكُمْ ۝ وَ سَخَرَ لَكُمُ الْفُلْكَ
کے لیے تुہارے بھانے کے لیے فلک نیکالے۔ اور ہس نے تुہارے لیے کشتی کو موسیخہ کیا

لِتَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ ۝ وَ سَخَرَ لَكُمُ الْأَنْهَرَ ۝
تاکہ وہ چلے سمندر میں اخلاع کے ہوکم سے۔ اور ہس نے تुہارے لیے نہہروں کو بھی کام میں لگا ر�ا ہے۔

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَآءِبِينَ ۚ وَسَخَّرَ لَكُمْ

और उस ने तुम्हारे लिये चांद और सूरज को काम में लगा रखा है जो लगातार हरकत में है और उस ने तुम्हारे

اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۝ وَاتَّكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۝

लिये रात और दिन को काम में लगा रखा है और उस ने तुम्हें हर चीज़ में से दिया जिस का तुम ने उस से सवाल किया।

وَإِنْ تَعْدُوا نَعْبَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُو هَا ۖ إِنَّ الْإِنْسَانَ أَظَلُومٌ ۝

और अगर तुम अल्लाह की नेतृत्व को शुभार करो तो उस को गिन नहीं सकते। यकीनन इन्सान बहोत ज्यादा आलिम

كَفَّارٌ ۝ وَإِذْ قَالَ إِبْرَهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ

और बहोत ज्यादा नाशुका है। और जब केहिए शाहीम (अलैहिस्सलाम) ने कहा ए मेरे रब! इस शोहर को अमन वाला

اِمَّنَا وَاجْنِبْنِي وَ بَنِيَّ أَنْ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ۝ رَبِّ

बनाईये और मुझे और मेरे बेटों को इस से बचाईये के हम भुतों की इबादत करें। ए मेरे रब!

إِنَّهُنَّ أَضْلَانٌ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ ۖ فَمَنْ تَبْعَنِي

यकीनन इन भुतों ने बहोत से इन्सानों को गुमराह किया। फिर जो मेरा इतिबा करे

فَإِنَّهُ مِنِّي ۝ وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝

तो वो मुज से है। और जो मेरी नाफ़रमानी करे तो यकीनन आप बध्नने वाले, निषायत रहम करने वाले हैं।

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرَّيْتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ

ए हमारे रब! यकीनन मैं ने अपनी औलाद में से बाज़ को ऐसी वादी में जो खेती वाली नहीं

عِنْدَ بَيْتِكَ الْبَحْرَمَ ۝ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ

तेरे इज़जत वाले घर के पास ठेहराया है, ए हमारे रब! इस लिये ताके वो नमाज़ काईम करें, फिर

أَفِدَّةً ۝ مِنَ النَّاسِ تَهُوَى إِلَيْهِمْ وَأَرْسُقْهُمْ

लोगों के दिलों को आप कर दीजिये के उन की तरफ माईल हों और उन्हें रोजी दीजिये

مِنَ الشَّمَرَتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ۝ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ

फ़िलों की ताके वो शुक अदा करें। ए हमारे रब! यकीनन आप जानते हैं

مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ ۝ وَمَا يَخْفِي عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۝

वो जिसे हम छुपाते हैं और जिसे हम जाहिर करते हैं। और अल्लाह पर कोई चीज़ मध्फ़ी नहीं है

فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاوَاتِ ۝ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

न जमीन में और न आस्मान में। तमाम तारीङ्ग उस अल्लाह के लिये हैं जिस ने

وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي
مُعْذِلٌ بُعْدَابِي مَنْ إِنْسَانٌ إِلَّا وَأَنْتَ
مَنْ تَرَكَكَ دِينِي يَقْرَئُونَ مَنْ تَرَكَكَ دِينِي

لَسَيِّدُ الدُّعَاءِ ۝ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ
الْأَلَبَّاتَا حُدُّوا سُونَنَهَا وَالْمَنَانَهَا هُنَّا
وَمَنْ ذُرِّيَّتِي هُنَّا وَتَقَبَّلَ دُعَاءِ ۝ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي

أَوْرَ مَرِيَّ أَوْلَادَهَا مَنْ سَهَّلَ دُعَاءِ ۝ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي
وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۝

أَوْرَ مَرِيَّ أَوْلَادَهَا مَنْ سَهَّلَ دُعَاءِ ۝ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي
وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ۝

وَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ ۝ إِنَّمَا
أَوْرَ تُّمَ الْأَلَبَّاتَا حُدُّوا سُونَنَهَا وَالْمَنَانَهَا هُنَّا
يُؤْخَرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشَخَّصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ۝ مُهْطَعِينَ

عَنْهُمْ هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ لَا يَرَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ
مُقْنِعُ رُءُوسِهِمْ لَا يُرَى هُنَّا طَرْفُهُمْ وَأَفْدَتْهُمْ
أَوْرَ نَرَاهُمْ كِيَّهُمْ هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ لَا يَرَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ

مُقْنِعُ رُءُوسِهِمْ لَا يُرَى هُنَّا طَرْفُهُمْ وَأَفْدَتْهُمْ
هُوَآءُ ۝ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ
تَمَامَ بَحْرَانَاتِهِمْ مَنْ سَهَّلَ دُعَاءِ ۝ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي

فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرُنَا إِلَى أَجَلٍ
أَوْرَ نَرَاهُمْ كِيَّهُمْ هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ لَا يَرَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ

قَرِيبٌ نَّجِبُ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعُ الرُّسُلَ ۝ أَوْلَمْ تَكُونُوا
كِيَّهُمْ هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ لَا يَرَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ

أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ۝ وَسَكَنْتُمْ
أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ۝ وَسَكَنْتُمْ

فِي مَسْكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ
مَكَانَاتِهِمْ مَنْ جِنَّهُمْ نَهَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ لَا يَرَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ

فَعَلَنَا بِهِمْ وَضَرَبَنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ۝ وَقَدْ مَكَرُوا
عَنْهُمْ هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ لَا يَرَى هُنَّا دَرَّاهُمْ فَتَرَاهُمْ

مَكْرُهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ ۚ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ

مک کیا اور اخلاقاً کے پاس عن کا مک ہے۔ اور عن کا مک اسے نہیں ہے کہ عن سے

لَتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَانُ ۝ فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ

پھاڈ (پھاڈ سے مُراٹ شریعت ہے) تک جاتے ہیں لیکن آپ اخلاقاً کو اپنے رکھ لئے ہوئے ہوئے

وَعَدْهُ رُسُلَةٌ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو اِنْتِقَامٍ ۝ يَوْمَ

کے بھیلاں کرنے والے مत سمجھو۔ یعنی ان اخلاقاً کو اپنے دین کے لئے دین کے لئے دینے والے ہے۔ عن دین

تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرُ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَ بَرَضُوا

یہ ایمان عن دین کے اخلاقاً ایمان سے بدل دی جائے گی اور انسان (دوسرے انسان سے بدل دی جائے گی) اور تمام

لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ۝ وَ تَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَيْنِ

کے تمام گایلیب یکتا اخلاقاً کے سامنے پوش ہوں گے۔ اور آپ مُژریمین کو دیکھو گے عن دین کے

مُقْرَرَنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ۝ سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطَرَانِ

وہ بھی یہیں میں جکڑے ہوئے ہوں گے۔ عن کا لیباں تارکوں کا ہوں گا۔

وَ تَغْشَى وُجُوهُهُمُ النَّارُ ۝ لِيَجْزِي اللَّهُ كُلَّ

اور عن کے چہروں کو آگ ہانپے ہوئے ہوں گے۔ تاکہ اخلاقاً سزا ہے ۴۲

نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ ۝ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝

شہس کو عن آماں کی جو عن نے کیے ہیں۔ یعنی ان اخلاقاً کو دراواہ جذب ہونے والے ہے۔

هَذَا بَلْغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنَذَّرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّهَا

یہ امام اعلان ہے انسانوں کے لیے اور اس لیے تاکہ عن سے دراواہ جذب اور تاکہ وہ جان لے کے

هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ ۝ وَ لِيَذَّكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ۝

وہی اخلاقاً یکتا مانند ہے اور تاکہ اکل والے نسیحت ہاسیل کرنے۔

رَوْعَانَهَا

(۱۵) سُورَةُ الْجَرْجِيرِ (۵۲)

۹۹ آیاتُهَا

اور ۶ رُوكُوٰں ہیں سوڑے لہیج مککا میں ناجیل ہوئی اس میں ۶۸ آیات ہیں

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

پڑھتا ہے اخلاقاً کا نام لے کر جو بدآ مہر بہان، نیھا یت رہنم والے ہے

الرَّقْ تِلْكَ آيَتُ الْكِتَبِ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ۝

اللہیں لام را۔ یہ ساہی بیان کرنے والے کوئی آیات ہیں۔